Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un șir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce foea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**« in Blaș.

Anul X. Blaș 11 August 1900. Numĕrul 32.

Ungaria oficială.

(Al.) Zilele de 14—15 August și următóre sînt zile de sĕrbătóre pentru ungurimea catolică, respective creștină din patrie.

Vor fi festivități religióse, Te Deum, espunerea móștelor Sfîntului Ștefan, vorbirĭ rostite de episcopĭ întru amintirea *increștinăriĭ Ungurilor înainte cu 900 de anĭ.*

Nu ne privesc maĭ de aprópe serbările aceste, căcĭ despre încreștinarea Ungurilor este vorbă, și numaĭ eĭ aŭ motiv de a sĕrbători după merit aniversarea.

Nu ne-aŭ privit nicĭ serbările milenare din aniĭ trecuțĭ — nu aveam motiv de a sĕrbători nicĭ atuncĭ — dar ca simpliĭ spectatorĭ, trebue să constatăm, că e maĭ înălțătóre aniversarea increștinăriĭ, de cât a năvăliriĭ în patrie.

Și totușĭ ce alaĭ, ce „magnum áldomás fecere" la mileniu — și ce puțină însuflețire vedem când e vorbă de aniversarea celuĭ maĭ însemnat act din viéța culturală a Ungurilor.

Protestanțiĭ (ca și când eĭ nu ar fi creștinĭ) nu se însuflețesc pentru serbărĭ, de óre ce, zic eĭ, sînt numaĭ nisce serbărĭ „confesionale" a catolicilor.

Ungaria oficială nu participă la serbărĭ.

Un ordin ministerial „intim" dă îndrumărĭ în acéstă privință, spunĕnd că pe edificiile de stat nu se vor arbora stindarde din acest prilej; oficiile nu-șĭ vor trimite representanțĭ la serbărĭ; scurt: Ungaria oficială nu serbézĕ.

În presa magiară catolică s'a discutat mult acest „ordin intim." Aŭ venit apoĭ foile guvernuluĭ și aŭ tocmit și aŭ întortocat lucrul; dar fapt e, că ordinul s'a dat și că în înțelesul luĭ Ungaria oficială nu va lua parte la nicĭ un fel de serbare.

Nu ne privesc serbările ca atarĭ, dar ne privesce faptul, că Ungaria oficială se retrage de la ele. Ne privesce faptul, că guvernul țăriĭ nu vrea să scie de aniversarea increștinăriĭ țăriĭ.

E o nóuă dovadă acésta a decadențeĭ religióse, o nóuă dovadă despre indiferentismul religios al Ungarieĭ oficiale.

Și în acésta nóuă dovadă vedem triumful falsuluĭ liberalism, vedem încă o dată înaintea ochilor nostri sufletescĭ crucile rupte de pe coróna țăriĭ, audim rîsul batjocoritor al celor fără Dumnezeŭ . . .

Și falsul liberalism își întinde tot maĭ mult vĕlul asupra țăriĭ nóstre, simțĕmîntul religios se coborâ din ce în ce, și de o dată cu el credința, dragostea de țară . . .

Am vĕdut încă în aniĭ trecuțĭ primele mișcărĭ socialiste în țară; basele credințiĭ poporuluĭ se clătină, starea luĭ materială esploatată de acela-șĭ fals liberalism e aprópe ruinată, și cine va fi în stare să-l maĭ țină în frîŭ, când desperarea îĭ pune în mână arma omoritóre?

Dóră gendarmiĭ?

Da, acestia îl vor face să amuțéscă pentru o vreme, dar rĕul nu va fi sanat, nemulțămirea ișĭ va urma calea eĭ în tăcere, și când poporul nu va maĭ avé nicĭ un picur de credință, nu-ĭ va maĭ păsa de gendarmĭ, căcĭ nu-ĭ va maĭ păsa nicĭ de viață. . . .

În aniĭ trecuțĭ, când cu turburările socialiste, Bánffy cel cu gendarmiĭ, a rugat în scris pe maĭ mulțĭ preoțĭ, să vorbéscă poporuluĭ de pe amvon, combătĕnd mișcările începute și aducĕndu-l éră-șĭ la supunere.

Sînt bunĭ și preoțiĭ de ceva, ales când guvernul are lipsă să liniștéscă poporul!

Dar dacă lucrurile vor merge așa înainte, dacă însu-șĭ guvernul subsapă convingerea și credința — să nu se mire Ungaria oficială, dacă în o bună diminéță poporul nu va maĭ voi să asculte de nimenĭ.

Vor fi zădarnice atuncĭ opintirile de a sprijini ruina societățiĭ, când temeliile eĭ anĭ de-arĕndul aŭ fost sistematic slăbite.

Nu este putere, fără numaĭ de la Dumnezeŭ, și atuncĭ când Dumnezeŭ nu maĭ e recunoscut de ceĭ de la putere — stăm în fața unuĭ desastru identic cu cel al revoluțiuniĭ franceze

Feuilleton.

Tot de pe țara Hațĕgului.

În foița mea de pe urmă am zis „la revedere" și acum sînt silită să mĕ presint de noŭ înaintea dragilor meĭ cetitorĭ, dacă vreaŭ să trec de om de parolă.

Vĕ promisesem, mi se pare, să vĕ scriŭ despre biserica din Densuș și cu multă plăcere o fac acésta. Și dacă simțescĭ ca român orĭ română adevĕrată necesitatea unuĭ vechiŭ document al origineĭ tale, atuncĭ îțĭ recomând să întri în acest străvechiŭ locaș de pietate și când veĭ ceti pe unul dintre stâlpiĭ internĭ numele „Longinus", fostul general legendar a luĭ Traian, nu se póte să nu te emoționezĭ până la lacrimĭ, să nu te simțescĭ cutrĕmurat de acésta descoperire prețiósă și să nu te închinĭ mareluĭ Dumnezeŭ rugându-te pentru fericirea și viitorul neamuluĭ tĕŭ de origine atât de strălucită. Numaĭ o dată maĭ fusesem așa de emoționată de-mĭ trĕmuraŭ mânile și picióreIe. Și atuncĭ tot pentru o descoperire.

Da iubițĭ cetitorĭ, biserica acésta de pe deal, ce încă din depărtare impune prin stilul eĭ original, este mausoleul eroluĭ general a luĭ Traian, cântat în epopee, care ajungĕnd în prinsórea dacilor, a preferit în mândria sa mórtea, de cât să-șĭ tradeze patria dușmanuluĭ țăriĭ sale.

Se ține încă destul de bine. Și ce coincidență! Preot român face servițiŭ dumnezeesc în acest mausoleu, și româniĭ înaltă rugăciunĭ pentru sufletul luĭ. Aprópe de 2000 anĭ se păstréză acest mic locaș scump nóuĕ până la cea maĭ mică petricică și fir de năsip, căcĭ ele dacă ar putea vorbi, ne-ar spune întrégă istoria neamuluĭ nostru.

De o dată cu noĭ cercetară Densușul și o șcólă de fete superióră săsască, sub conducerea uneĭ profesóre și a unuĭ profesor. Eraŭ la 20 de eleve, ele aveaŭ în programă Grădiștea, Densușul și Petroșeniĭ, se maĭ opriră apoĭ și în Orăștie și Călan. Timpul le era de așa împărțit în cât pentru biserică abia le venia câte va secunde și cu tóte aceste în sat voiaŭ să odihnéscă un ceas. Și eŭ abia mĭ-am putut reținea un zimbet, când le-a zis profesorul:

— Ațĭ vĕdut biserica acésta, ce să zice a fi de pe timpul romanilor, eŭ înse nu pot afirma, cu tótă siguritatea, de óre ce, fiind profesor de istoria naturală, nu mĕ pricep la de acestea, — și acum putem pleca(?!)

Fetele înse gălăgióse și curióse de fire se resfirară prin biserică și vĕdĕnd ceata nóstră cercetând încântată și plină de admirare tóte colțurile, mĕ rugară pe mine să le daŭ vre o esplicație. Maĭ întâiŭ le-am condus la stîlpul cu inscripția din care maĭ deslușit se cetea „Longinus" într'un singur șir — și le-am zis:

— Nu mĕ îndoesc, că științĭ cine a fost?

Ele căscară întâiŭ ochiĭ marĭ, apoĭ îĭ plecară în pămînt. Sĕmn evident că nu știaŭ.

Profesóra le scusa zicĕnd că la eĭ să propune fórte puțin din istoria romanilor.

Le esplicaĭ pe scurt adăogând:

— Trebue să ne plecăm capul înaintea acestuĭ nume.

Bietul profesor, neînțelegĕnd alegoria vorbelor mele, mașinalicesce făcu un compliment până la pămînt înaintea zidului.

Ni se aduse apoĭ o peană și un călimar să ne inducem numele într'un album, ce să păstréză de amintire pe o mĕsuță în biserică. Zărirăm câte va nume cunoscute între carĭ și o mulțime de blășenĭ. Mĕ bucuraĭ fórte mult de acésta neașteptată re-

Zădarnică e góna după anarchiştĭ, zădarnice sînt arestările capilor mişcăriĭ socialiste.

Socialiştĭ şi anarchiştĭ vor esista tot de una, câtă vreme chiar guvernele însă-şĭ mână apa pe móra lor şi e numaĭ cestiune de timp, ca desastrul să se presinte în întrégа luĭ grozăvie.

Va fi târziŭ atuncĭ să maĭ linişteseĭ massele — prea târziŭ!

*

Încă o dată: nu ne privesc maĭ de aprópe sĕrbările acestea, dar faptul că Ungaria oficială nu vrea să scie de ele, ne privesce şi ne umple de îngrijirĭ pentru viitorul ţăriĭ nóstre!

O nóuă volnicie. — Parcă îţĭ şi vine greŭ să-ţĭ maĭ aducĭ a minte de vorbele luĭ Széll. Ţĭ-ĭ silă că acelaşĭ ministru care a fanfaronat o dată cu nisce vorbe de un înţeles aşa de sublim, care a spus, că cu venirea luĭ la putere va începe o nóuă eră, o eră de dreptate, de adevĕr şi legalitate, — acelaşĭ ministru dă voe ca în ţara pusă sub cârmuirea sa să se întîmple, aprópe zi de zi, cele maĭ marĭ ilegalităţĭ. Şi totuşĭ e aşa.

O lungă scrisóre ce primim la închierea foiĭ, ne vestesce de o nóuă volnicie. Estragem datele maĭ principale.

După cum s'a anunţat prin ziare, despărţĕmîntul Sătmar al Asociaţiuneĭ avea să-şĭ ţină adunarea cercuală la 2 Aug. n. în Sanislaŭ, o dată cu reuniunea învĕţătorilor gr. cat. din acele părţĭ. Adunarea avé să fie urmată de petrecere cu dans.

La timpul sĕŭ, şi încă maĭ de vreme s'aŭ făcut cuvenitele insinuărĭ. Nu s'a dispus nimic până în ziua ultimă, atuncĭ păr. Şuta primesce de la pretor avisul că nu póte permite ţinerea adunăriĭ, de vreme ce tot atuncĭ se va ţiné şi adunarea învĕţătorilor, şi va fi o prea mare aglomerare de popor şi dl pretor se teme de conflicte între Românĭ şi Magiarĭ, pentru carĭ nu póte lua rĕspunderea şi nicĭ nu póte concentra forţă armată.

Din aceste motive atât de ridicole şi fără nicĭ un fir de dreptate în ele, a fost oprită atât adunarea despărţĕmîntuluĭ, cât şi petrecerea. Ca să se arete maĭ sfătos de cât subalternul sĕŭ, protopretorul spune în hotărîrea sa, că nu e pus în învitător, că din venit nu vor beneficia şi uniĭ din membriĭ reuniuneĭ şi aşa maĭ de parte, o mulţime de fleacurĭ, şi vorbe fără rost numaĭ spre a zădărnici o manifestare demnă a bravilor Românĭ din acele părţĭ.

„O nespusă indignare ne-a cuprins pe toţĭ“ închele corespondentul nostru, „vĕdênd cum ni se pun beţe în róte spre a nu ne putea vedea de lucrările nóstre culturale, de înaintarea nóstră şi de tot ce ar trebui să facem spre a ne consolida maĭ bine ca Românĭ şi a ne apĕra dulcea nóstră limbă strămoşéscă în mijlocul neamurilor străine, carĭ ne încunjură.“

Cu mult nĕcas apoĭ petrecerea s'a conces, se înţêlege pe lângă asistinţă de gendarmĭ.

Nu pricepem de loc, ce rost pot avea acestea şicanărĭ fără de samă şi cum se pot opri adunările uneĭ societăţĭ culturale a le căreĭ statute sînt aprobate de locurile competente!

Dar se vede, că trăim în vremea fraselor. Fraţiĭ magiarĭ ar dori să se împace cu noĭ prin frase, dar ţinênd să ne oprime în acelaşĭ timp prin fel de fel de volniciĭ, numaĭ să omóre în noĭ orĭ ce sentiment naţional.

Cu greŭ se va face aşa împăcarea şi dl Apponyi se face ridicol cu propunerile sale la congresul păciĭ.

Faceţĭ dlor pace şi linisce acasă în ţara nóstră şi după aceea mergeţĭ şi vorbiţĭ airea!

Atentatul politic de la Bucurescĭ. — Ziarele de din colo ne vestesc de un mişelesc atentat sevîrşit asupra unuĭ harnic profesor *Ştefan Michăilean* de origine din Macedonia. Asasinul e un bulgar şi el a comis fapta din motive de ordine politică şi maĭ ales pentru că numitul profesor era director la „Peninsula Balcanică“, care luptă din rĕsputerĭ în favorul fraţilor nostri din Balcanĭ şi contra intrigilor bulgărescĭ.

Dar se dăm cuvîntul ziaruluĭ guvernamental „Timpul“:

Un asasinat înfiorător, care a emoţionat adênc Capitala, s'a sevîrşit alaltă sară. Profesorul Ştefan Michăilean, directorul ziaruluĭ sĕptĕmânal Peninsula Balcanică, a fost ucis cu un glonţ de revolver de un tinĕr bulgar, a nume Stoian Dumitrof.

Din cercetările făcute până acum resultă că ne aflăm în faţa uneĭ crime politice.

Ştefan Michăilean, român macedonean, patriot entusiast, ca director al Peninsuleĭ Balcanice n'a încetat de a lupta pentru causa română din Macedonia.

Tocmaĭ acesta se vede că a înarmat mâna asasinuluĭ care a credut că omorînd pe Michăilean va aduce un serviciŭ însemnat comitetuluĭ macedonean din Sofia. Nu ştim încă dacă asasinul a procedat, singur din propriul sĕŭ imbold, saŭ dacă a fost instrumentul unuĭ complot. Lucrul se va lămuri, fără îndoială.

Ceea ce e revoltător, e faptul că patrioţiĭ românĭ sînt expuşĭ a cădea victimele duşmanilor causelor nóstre în propria nóstră ţară, în chiar inima Regatuluĭ. Afiliaţiĭ comitetuluĭ macedonean din Sofia aŭ adoptat pumnalul şi revolvĕrul ca argument politic contra conaţionalilor lor carĭ îĭ jenéză. E barbar, dar îĭ priveşte, întru cât îşĭ reguléză socotelile între eĭ cu acéstă armă. A lovi înse în patrioţiĭ nostri în chiar capitala nóstră, acésta e prea mult.

O pedeapsă exemplară pentru acela care a rĕpus viaţa luĭ Ştefan Michăilean e prima datorie. Dar acésta nu e de ajuns. Trebuesc mĕsurĭ de poliţie, riguróse şi repezĭ, pentru a feri teritoriul românesc de presenţa indivizilor carĭ, abuzind de ospitalitatea nóstră, compromit bunul renume al ţăriĭ, şi merg

---

vedere. Érăşĭ mĕ vĕduĭ silită să daŭ o esplicaţie saşilor, că publicul vizitător e rugat călduros să binevoiéscă a contribui cu ceva pentru îngrijirea bisericuţeĭ. Vĕduĭ că acésta nu le prea convenia, căcĭ în parantesă, sasul nu e darnic, cum ştiţĭ DVóstră.

O fetiţă întrebă în naivitatea eĭ, dacă călimarul încă e de pe timpul romanilor.

Vedeam, că acum să grăbesc. Începură a da ordin pe şoptite. Dar noĭ îĭ înţĕleserăm. Voiaŭ să plece înaintea nóstră fiind un praf teribil pe drum. Dar îĭ păcălirăm. Până când eĭ trimeteaŭ servitoriĭ să pună în rînd trăsurile, noĭ ne scoborîrăm în persónă şi punêndu-ne în rînd lucrurile, grăbirăm pe Cândilă al nostru şi étă-ne gata de plecare.

Feţele lor, carĭ maĭ înainte să rotunzíră de bucuria învingeriĭ, acum să lungiră de păcăleală. Noĭ îĭ salutarăm cu amabilitate, aruncându-le privirĭ triumfătóre. Eĭ nu ne rĕspunseră cu aceiaşĭ politeţă, dar românul e bun şi îngăduitor de fire şi îĭ scusarăm.

Maĭ făcurăm o escursiune la Rîul-mare. Érăşĭ un drum pe jos de 5 ceasurĭ în colo şi 5 în cóce. Eram acum turiştĭ în tótă forma. Arşĭ de sóre, nu ne maĭ cunoşteam, cu tălpile gróse şi degetele umflate. Aicĭ făcurăm o baie rece de câte va minute. O apă lată şi limpede ca cristalul. Pietrile verdĭ şi roşiĭ pe fund eraŭ ca tot atâtea smaragde şi rubine în strălucirea razelor de sóre. Apoĭ ne aşedarăm pe ţĕrmure ascultând murmurul apeĭ dintre niçte sălciĭ. Mi se părea şópta unuĭ om, prin ochiĭ căruia poţĭ ceti până în fundul inimiĭ sale şi în a căruĭ vorbă te poţĭ încrede tótă viaţa. De ce sînt aşa de rare caracterele limpedĭ şi sînt aşa de dese apele turburĭ pe lumea asta?

Acum eram frânte de obosealá. În Clopotiva întrarăm în procesiune la părintele Nicolescu şi ne plânserăm de obosealá. Dînsul ne puse cu amabilitate trăsura la disposiţie. Bucuria nóstră!

În cele alalte zile făcurăm numaĭ plimbărĭ pe câmp. Într'o zi începea a să însĕra şi noĭ eram într'o considerabilă depărtare de sat. Vedem o trăsură pe drumul ţăriĭ şi ne făcurăm planul să o oprim. Dar ne preveni cine va. Era tinĕrul doctor al Grădiştiĭ, care ne învită cu multă complesanţă în limba statuluĭ, că dacă n'avem nimic în contra să ne urcăm în trăsură. Parcă noĭ nu o doriam tot acésta! Ce admirabil se póte fantasa sara în trăsură pe rĕcóre şi lună!

În fine sosi ziua să plec. Era a treia óră, că fixam ziua plecăriĭ, de astă dată irevocabil.

Adio Retezatule şi voĭ frumoşĭ munţĭ aĭ Grădişteĭ, Clopotiveĭ şi Rîuluĭ-de-morĭ. Vĕ rog să nu mĕ uitaţĭ! E atât de trist să nu se gândéscă la tine, ceĭ pe carĭ îĭ iubeştĭ! Şi de regulă, ceĭ pe carĭ îĭ iubim cu atâta ardóre nu ne înţeleg. O, şi iubirea, ce nu-ĭ reciprocă te face să fugĭ, dacă nu te omóră, pribegind în larga lume şi umblând din loc în loc, ca un om fără noroc.

Ziua din urmă o petrecuĭ în Haţeg. După amiaza trecu fórte repede şi amusantă în familia Dluĭ advocat Bontescu, într'un cerc de tinerĭ inteligenţĭ şi fórte plăcuţĭ. Mĭ-am petrecut aşa de bine în acele câte va ceasurĭ.

Din oraş până la gara Haţeg ne ploua mĕrunţel. Ţara Haţeguluĭ era acoperită de ceaţă. Şi nu ştiu era de jalea inimiĭ mele, orĭ eraŭ lacrimile munţilor şi a arborilor printre carĭ visasem dóuă sĕptămânĭ şi carĭ acum la plecare póte mĕ regretaŭ.

Ileana.

Monument părinţilor Mitropolituluĭ Şuluţ.

Abrud, August 1900.

Duminecă în 5 a l. c. a avut loc în cimiterul greco-catolic de aicĭ sfinţirea monumentuluĭ, ce s'a ridicat la mormîntul părinţilor şi a frateluĭ mitropolituluĭ Şuluţ de binecuvîntată aducere a minte.

Actul sfinţiriĭ a fost dus în deplinire de către preoţiĭ din loc *Alesandru Ciura* şi *Ioan Simu,* în presenţa unuĭ public numĕros şi distins.

Am vĕdut între ceĭ de faţă *ştipendiştĭ* de aĭ decedatuluĭ Mecenate; am vĕdut *foştĭ* ştipendiştĭ, carĭ astădĭ sînt lamura inteligenţiĭ nóstre.

Eraŭ de faţă rudeniile mitropolituluĭ, familiile Şterca-Şuluţ din Abrud.

După ce monumentul a fost stropit cu apă sfinţită, s'a ridicat un *părăstas* pentru odihna sufletéscă a decedaţilor părinţĭ şi respective frate aĭ fericituluĭ Episcop, maĭ târziŭ Mitropolit Şuluţ.

chiar cu îndrăsneala până a ne ucide în propria nóstră casă.

Ştefan Michăilean lasă o soţie neconsolată şi o copiliţă fără nicĭ un sprijin, şi fără mijlóce. E de prisos, credem, să indicăm că e o datorie pentru ţară, să nu fie lăsată în mizerie familia entusiastuluĭ şi aprigului luptător al causeĭ române, care a fost Ştefan Michăilean.

Étă împrejurările între carĭ s'a sĕvîrşit acest atentat revoltător:

Michăilean se întorcea pe la 11½ sara acasă împreună cu dna Michăilean şi cu fetiţa sa, de la dl Dimitriu, din strada Ţepeş-Vodă Nro. 31. Pe când Michăilean trecea prin strada Liniştei, colţ cu strada Ianculuĭ, se audi de o dată o detunătură de revolver. Michăilean şovăi puţin simţindu-se rănit, puse mâna la piept şi strigând „m'aŭ omorît!" putu să alerge până în pórta caseĭ sale din strada Ianculuĭ unde cădu jos. Soţia şi fica rănituluĭ s'aŭ spĕriat şi aŭ început să ţipe dând alarma.

Audindu-se ţipete, lumea alergă să vadă ce este şi câţi va sergenţi anunţară imediat pe inspectorul de serviciŭ d. Sava Grigorescu despre cele întîmplate şi poliţia. Sosiră peste câte va minute la faţa loculuĭ inspectorul de serviciŭ, şeful siguranţeĭ şi comandantul sergenţilor. Constatându-se crima, Michăilean fu trimis la spitalul Colţea, dar până acolo încetă din viaţă. Ultimele luĭ cuvinte aŭ fost „m'aŭ omorît Bulgariĭ!". Se începură imediat cercetările pentru prinderea asasinuluĭ şi stradele de prin apropiere fură păzite de o companie de sergenţi pentru ca asasinul să nu pótă scăpa.

La câţi va paşi de locul unde Michăilean a fost împuşcat se găsi o pălărie care, nu maĭ încăpea nicĭ o îndoială, era a asasinuluĭ. Se ordonă imediat ca orĭ cine va fi găsit fără pălărie să fie arestat.

D. D. Dobrescu, prefectul poliţieĭ, înştiinţat de fiorosul asasinat, sosi şi dsa la locul crimeĭ şi conduse în persónă cercetările pentru prinderea omorîtoruluĭ.

Monumentul în înălţime de vre o doĭ metriĭ e de marmoră şi pórtă următórea inscripţie:

Alesandru Şterca
Şuluţ de Cărpiniş.
prim epitrop † *2/9 1821*
şi soţia Rafila † *26/5 1822*
Părinţiĭ Mitropolituluĭ.

Ioan, *prim epitrop*
controlor span. reg.
fratele
Mitropolituluĭ † *28/5 1858*
şi soţia Anna † *18/7 1851.*

În aceeaşĭ zi — după cât am înţeles — s'ar fi sfinţit şi în *Bistra* monumentul ridicat întru amintirea *soţieĭ* Mitropolituluĭ.

Bucurie, bucurie
Vorbă frumosă 'n pustie . . .

Solemnitatea actuluĭ, publicul distins, ce a luat parte, lacrimile ce am vĕdut strălucind în ochiĭ multor presenţĭ — tóte aceste dovedesc pietatea şi dragostea cu care Abrudeniĭ ştiŭ să păstreze amintirea mareluĭ Mitropolit.

Eram stăpâniţĭ de emoţie sfîntă în clipele acele şi eram fericiţĭ la cugetul, că marele Archiereŭ a eşit din sînul Munţilor — din Abrud.

Semper honor nomenque tuum, laudesque manebunt!

Alexandru.

Asasinul fu descoperit ascuns între nişte scândurĭ la o bină în construcţiune în strada Ianculuĭ, a unuĭ d. Ploeştean. El era fără pălărie şi se prefăcea că dórme.

I se luă imediat un scurt interogatoriŭ şi declară cu sânge rece că el este asasinul şi nu-şĭ ascundea părea de bine când a audit că Michăilean a încetat din viaţă şi că glonţul revolveruluĭ a înemerit bine. A declarat apoĭ că se numeşte Stoian Dimitroff şi că este de fel din Usküb (Macedonia). Neîntrebat a declarat că n'are complicĭ şi că a omorît pe Michăilean numaĭ pentru faptul că ducea o campanie înverşunată în contra Bulgarilor prin gazeta luĭ Peninsula Balcanică.

Revistă politică.

Din Patrie. În lipsa altor afacerĭ ministriĭ şi alte personalităţĭ politice peregrinéză la Ratot, moşia premieruluĭ Széll. Între alţiĭ aŭ fost acolo şi ministrul Körber. Se spune, că scopul acestor visite e de a se afla un mijloc, cu care s'ar pute deplin linişti spiritele destul de turburate din Austria. Dacă nu se va pute ajunge la un resultat şi actualul minister austriac va trebui să se retragă. Maestatea Sa doresce să se pună capet turburărilor din Austria. Se svonesce că Cehiĭ vor absta de la obstrucţie, şi vor lăsa ca desbaterile să-şĭ facă cursul lor normal.

Franţa. În anul acesta conferenţa interparlamentară pentru pace şi-a ţinut şedinţele la Paris. Puţin s'a putut face şi de data asta; atâta, că s'aŭ esprimat regrete, că lupta din Africa sudică nu s'aŭ putut evita şi că să continuă încă.

Tot acolo se va ţine şi un congres internaţional al studenţilor. Tinerimea nóstră universitară va fi representată prin dl Ioan Scurtu.

Un atentat a fost încercat zilele trecute contra şachuluĭ Persieĭ, care petrece la esposiţia din Paris. N'a succes înse. Şachul a prins pe atentator în momentul, când voia să tragă cu revolvĕrul, l'a pălmuit şi apoĭ l'a dat pe mâna poliţieĭ. Se zice că o ceată întrégă de anarchiştĭ aŭ plecat din America spre Europa, cu gândul să omóre pe toţĭ domnitoriĭ.

Italia. Trupul nefericituluĭ rege Umberto va fi transportat la Roma şi înmormîntat în Panteon. Până să se ajungă la acest resultat a trebuit mult, de óre ce regina Margherita doria fórte mult ca înmormîntarea să se facă în cripta regilor de Savoia, de la Superga lângă Turin.

Amîndouĕ camerele aŭ fost convocate de urgenţă. S'aŭ ţinut elogióse discursurĭ asupra regeluĭ Umberto şi s'aŭ decis să i-se ridice un monument. Deputaţiĭ socialiştĭ şi republicanĭ aŭ ţinut să declare, că sînt contra asasinăriĭ regilor, aŭ fost înse adese întrerupţĭ.

A făcut mare sensaţie ordinul Sf. Sale ca adecă întreg clerul să iea parte la funeraliile ce se vor face în Italia cu ocasiunea acésta.

Regele Victor Emanuel a adresat o proclamaţie către popor, în care vorbesce cu multă căldură despre tatăl sĕŭ numindu-l părintele patrieĭ. Declară că va apăra cu tóte puterile sale libertatea popoporuluĭ şi instituţiunile monarchice.

Regina vĕduva e nemângăiată. Ea a compus în durerea sa o doiósă rugăciune, pe care a trimis-o episcopuluĭ de Cremona să o revadă şi să permită ca să fie recitată de credincioşĭ. În urma ordinuluĭ Papeĭ episcopul a satisfăcut cereriĭ regineĭ.

La înmormîntare vor fi representate tóte statele. Archiducele Rainer va representa pe Maestatea Sa. Guvernul Româniеĭ va fi representat prin trimisul sĕŭ pe lângă curtea italiană dl Alesandru Catargiu. Regele Carol a încredinţat pe dl ministru de răsboiŭ generalul Jac. Lahovari să-l represinte. Trimişilor românĭ li-s'aŭ făcut frumósă primire, cunoscute fiind viile simpatiĭ pe carĭ regele asasinat le-a păstrat tot de una Românieĭ. Ziarele de din colo publică lungĭ articliĭ, din carĭ apare tot maĭ mult acéstă dragoste.

Sêrbia. Cununia regeluĭ Alesandru s'a sevîrşit Duminecă în Belgrad. Nu s'a întîmplat nicĭ un incident orĭ turburare, cum preziceaŭ membri guvernuluĭ retras, din contră o mare mulţime de ómenĭ aŭ făcut părechiĭ regale sgomotóse ovaţiunĭ. La banchetul dat cu acest prilej, representantul Rusieĭ a închinat maĭ întâiŭ în onórea mirilor. O amnestie generală s'a dat prinsonerilor politicĭ. Aŭ fost eliberaţĭ între alţiĭ fostul ministru Tausanovics. Aceste amnestiĭ aŭ darul de a închide gura celor nemulţămiţĭ şi a face pe rege fórte poporal.

Transvaal. Buriĭ încă tot continuă răsboiul. Lordul Roberts, după cum a declarat deja, nu cutéză să iese din Pretoria căcĭ în dată are pe Burĭ în spate. La lupte deschise nu se lasă. Cât ce daŭ de englezĭ, îĭ atacă din cóste orĭ vin pe urma lor de le răpesc proviantul, cât zile de-a rîndul n'aŭ ce mânca. Zilele acestea Buriĭ aŭ reocupat Springs, unde e un bogat teren de cărbunĭ de piatră. La Vryburg încă s'aŭ vĕdut cete de burĭ, sosiţĭ de sigur cu scopul, să întrerupă comunicaţia trenuluĭ de sud.

China. După ultimele scirĭ răsboiul între trupele aliate decurge. Sórtea ambasadorilor e încă nesigură. Ceea ce se agită acum maĭ mult e scirea că Li-Hung-Ciang s'ar fi sinucis. Li era singurul chinez de la care se spera ceva îmbunătăţire a sorţiĭ creştinilor şi peste tot a Europenilor. Acum în urmă a fost numit vicerege în Pecili şi trimis să parlamenteze cu consuliĭ pentru împedecarea înaintăriĭ trupelor aliate. Se crede de alt cum, că scirea despre sinucidere e falsă, spre a aduce în confusiune pe aliaţĭ.

Ţinutul dintre Tiencin şi Peking e inundat, spre a împedeca înaintarea trupelor.

Corespondințe.

Adunarea cercuală a despărț. Blaș al Asociațiunii.

— raport special. —

6 Aug. n. 1900.

Duminecă s'a ținut în Sâncel adunarea cercuală a despărț. Blaș al Asociațiunii.

Sâncelul e o comună mare românéscă lângă Blaș, cu aprópe 2 mii loc. ómeni robuști, bine făcuți, are biserică frumósă și școlă bună cu doi învățători, dar și un al treilea ar avea destui elevi.

Duminecă dim. la 8 óre câți va membrii din comitet, cari aŭ ținut să ieie parte și la serviciul dumnezeesc aŭ sosit în Sâncel, împreună cu mai mulți óspeți veniți cu trenul de pe Târnavă.

La intrarea în comuna comitetului i s'a pregătit o frumósă primire. O mare pórtă de rami verdi era ridicată în cale, avênd în fața înscripția: Bine ați venit! Atât înainte, cât și de cea parte a porții până la intrarea în biserică, era un lung cordon de țărani îmbrăcați în curate și frumóse vesminte de sĕrbătóre.

Chiar lângă pórtă era chorul plugarilor, care întona salutul frățesc: La mulți ani! În numele poporațiunii salută membrii comitetului harnicul învĕțător *Teod. Pănăzan*, dorind ca lucrările comitetului să fie urmate de bogate fructe. Rĕspunde directorul Mon. *Ioan German*, prof. în Blaș.

Însoțiți apoi de aclamările celor de față se îndréptă spre sânta biserică, unde dl provisor al domin. semin, *Ioan Marele* bineventéză óspeții în numele antistiei bisericesci. Rĕspundînd dl director, în sunetul clopotelor întrăm cu toții în sfînta biserică spre a lua parte la sfînta liturgie, care a fost pontificată de directorul despărțĕmîntului asistat de *George Bărbat*, viceprot. Blașului, *A. C. Domșa*, secret. despărț. și *I. Brut Micu*, ofic. consist. Cântările liturgiei le aŭ esecutat corul plugarilor și învĕțătorii.

După cetirea evangelii dl canonic *Dr Vasile Hossu*, rostesce o preafrumósă cuvêntare, vorbind despre milă și datorința nóstră de a ajuta pe cei sĕraci, de a înainta bunele și folositórele aședăminte. „Nime nu póte zice: n'am de unde da, că și eŭ sînt sĕrac. Pentru lucrurile bune și folositóre ori cine are de unde da, fără teamă, că va ajunge la sapă de lemn. Eŭ n'am audit, ca cineva să fi sărăcit, pentru că a dat pentru biserică și școlă, dar în schimb cu toții scim, că sînt ómeni, cari aŭ ajuns la sapă de lemn prin cărți, beutură și lene!"

Vorbirea a fost ascultată cu multă luare aminte de numĕrosul public, care umplea marea biserică, până la cel din urmă loc.

Puțin după terminarea serviciului dumnezeesc s'a ținut ședința tot în biserică. Un numĕr însĕmnat de inteligință de prin apropiatele comune se adunasĕ. Corurile eraŭ ocupate de țĕrani, de asemenea câte va strane în biserică.

Dl director deschidînd adunarea, vorbesce despre importanța culturii și câștigarea ei prin limba națională. Rĕspunde dl paroch local *Vasile Smigelschi*, tâlmăcind însĕmnătatea sĕrbării de azi pentru Sâncel și importanța ei pentru poporul țĕran și termină dorind comitetului deplin succes.

Raportul comitetului a fost scurt. Nu s'aŭ pomenit de cât câte va date, cari nu puteaŭ să se omită, tot ce s'aŭ spus mai mult, aŭ fost unele prețióse povețe, cari pot promova mai cu înlesnire progresele culturali în poporațiunea de la sate.

De aceea și comisiunea alésă pentru censurarea raportului, constatând zelul desvoltat întru înaintarea culturii și lățirea ei prin cele mai ascunse comune, n'a făcut de cât nimerita propunere atunci, când a cerut comitetului să presinte la viitórele adunări generali un tabloŭ despre toți cei ce sciŭ scrie și ceti din tóte comunele cari aparțin despărțĕmîntului, adaugênd apoi, că la timpul sĕŭ învĕțătorii din comunele unde se va vădi progres să fie premiați.

Membrii comisiunii aŭ fost Dnii *Basiliŭ Rațiŭ*, rector semin. *George Bărbat*, viceprot. și *Gavril Precup*, prof.

Mai relevăm din raport grija deosebită ce se pórtă bibliotecelor poporale. S'aŭ spesat pentru augmentarea lor *71 fl.* despărțĕmîntul are 10 biblioteci poporali, una i s'a luat prin nóua arondare. Și de nóua arondare a fost vorbă, adunarea cercuală a aflat'o de nepotrivită referințelor și impregiurărilor locale.

După raport aŭ urmat dóue disertății: despre educație, a dlui *German*, și despre grâŭ, a prof. *Negruțiŭ*. Amêndóuĕ, deși mai ales cea din urmă, tractată mai pe lung, aŭ fost ascultate cu un viŭ interes de publicul țĕran; se sperăm, că și acésta disertație a dlui Negruțiŭ va fi tipărită și împărțită gratuit printre poporul țĕran din răionul despărțĕmîntului. Ea ar fi o nóuă și prețiósă dovadă, despre chipul cum lucră acest comitet pentru realisarea scopurilor Asociațiunii și lățirea ei printre țărani.

Fiind timpul înaintat punctele celelalte și de mai puțină importanță s'aŭ pertractat mai scurt.

Delegați la adunarea de la Băile Herculane aŭ fost aleși membrii *Dr Vas. Hossu și Artim. Blășan*. Alegerea locului viitórei adunări s'a încredințat comitetului. Întregirea comitetului și abzicerea secretariului s'aŭ amânat pe anul viitor.

Ceva noŭ am observat de data asta, deși s'a ales comisiunea pentru incasarea de taxe, ea, n'a făcut ca altă dată să se așede la o masă și apoi se provóce pe unul și pe celalalt să deie ceva pentru asociațiune, ci în urma îndrumărilor comitetului, și-a amânat îndeplinirea misiunei ei până după ședință, ér de la popor nu s'a cerut nici un crucer, lăsându-se acesta în grija agenturii din comună.

Ast fel poporul, lipsit chiar în acest timp, nici n'a fost silit să contribue, nici n'a fost genat, că nu póte contribui.

După cât am aflat s'aŭ înscris 4 membrii noii și s'aŭ încasat de la alții taxe vechi aprópe de 100 fl. membrii în comisiunea de inscriere aŭ fost: *Vas. Smigelschi, Ios. Lita* și *Ioan Maior.*

A venit locul banchetului bine aranjat în localitatea școlei, unde se înțelege s'aŭ ținut îndatinatele toaste, ér sara la 6. s'a dat producția declamatorică musicală cu următorul program: 1. Cuvênt de deschidere de *Vas. Smigelschi.* 2. *Voi sălcii triste,* chor bărbătesc de Teodorescu 3. *Rugămintea din urmă,* poesie de Coșbuc, decl. de Î. S. Frățilă, 4. *Ce faci Ioană,* chor micst de G. Dima. 5. *Doină,* solo de P. Pepelea, țĕran. 6. *Uită mamă,* chor bărbătesc de Dima. 7. *La oglindă,* poesie de G. Coșbuc declamată de D-șóra Mariți Marele. 8. *Zis'a badea,* chor micst de Musicescu. 9. *Mulți ani,* chor bărbătesc de Iacob Mureșan.

Succesul acestei producțiuni a fost cât se póte de bun.

În cuvîntarea sa dl Smigelschi tractéză în liniamente generale despre folosul însoțirilor și arată câte nu se pot ajunge prin ele, și drept conclusiune îndémnă poporul la îmbrățoșarea tovărășiilor.

D-șora *Mariți Marele,* îmbrăcată în un frumos costum național, a făcut nespus efect declamând „La oglindă" de Coșbuc. Dsa a fost viŭ aplaudată.

De asemenea a secerat aplause țĕranul *Petru Pepelea,* prin Doina cântată solo. S'a dovedit și de data asta că doina e scósă din inima Românului, atât drag, atâta gele, atâtea sentimente eraŭ pusă în acéstă cântare; aclamat de public a mai cântat câteva strofe din Dragă Bucovină, cu acela-și deosebit efect.

Celelalte puncte încă aŭ fost bine succese, special chorul bărbătesc a fost fórte bun, când ne gândim mai ales, că să prepară în cântările pe note de abia de o jumĕtate an. Merit netăgăduit revine dlui *Emil Vlassa,* care cu un zel neînfrânt, cu multă paciință și pricepere a înstruat pe tinerii plugari în cântarea pe note. Tot se póte cu țăranul, numai dragoste să fie, să nu lipséscă bunăvoința și zelul.

După terminarea producțiunii dl German a lăudat pe coriști și pe dl Vlassa și în fața publicului a lăsat să se împartă ca premii în bani 45 cor. și o mulțime de cărți pentru popor. Premiile acestea aŭ fost pusă la disposiție din partea Comitetului.

A urmat apoi dansul. Publicul era acum fórte numeros, Palida lună care clipia tainic printre frunzișul verde, variile și coloratele lumini ale lampelor venețiane, razele pline de înțeles ale ochilor tineri, aŭ făcut ca veselia și jocul să țină până la 5. când sórele era deja sus și a împrăsciat pe toți.

Adunarea cercuală a despărțĕmêntului Blaș al Asociațiunii, ținută la Sâncel, se numĕră cu dreptul între cele dintâiŭ, ea va ave resultate frumóse sîntem siguri și mulți nu o vor uita-o în curund.

Cetitórele curióse ale „Unirii" ar dori să cetéscă acum un șir întreg de nume de a le dómnelor și domnișórelor, dar nu se póte . . . subscrisul era . . somnoros.

Raportor.

Românii și comunele săsesci.

Lechința săséscă, Diecesa Gherlei.

Se nu ne ducem în trecutul depărtat, se privim numai înapoia alor câte va decenii și vom vedé și ne vom mira de micul numĕr ce-l da poporul român prin orașele Ardealului. Țara nóstră cu orașe străine, e ceva ce la prima privire se pare straniŭ, se pare că forța nóstră de resistință e de tot slabă. Că

lucrul nu stă aşa, ne-o dovedesce istoria celor maĭ multe oraşe. unde se spune apriat, că românii aŭ fost daţĭ a fară din oraşe de frică că prea să înmulţesc copleşind poporul baştinaş. — Aşa era atuncĭ. — Astăzĭ înse avem drept de a ne aşeḑa în oraşe. Şi de când avem acest drept năvălim oraşele prinḑênd putere pe tóte terenele permise de legea liberalismuluĭ.

Elementul ce prinde rădăcinĭ prin oraşe e un element viguros şi plin de viaţă. — El se ridică şi cresce ca fĕtul din poveştĭ, pe lângă tóte piedecile ce în cale i se pun.

Erĭ eraŭ vre o dóuĕ familiĭ de păstorĭ, astăzĭ sînt zecĭ de familiĭ rînduite în societăţĭ avênd biserică şi şcólă de model (cum sînt bună óră Bistriţaniĭ şi Tecaniĭ.) Erĭ eraŭ servitorĭ azĭ înse sînt domnĭ şi stăpânĭ pe lucrul mânilor lor.

Aşa se ridică şi românii din Lechinţa săsêscă, unde maĭ deunăzĭ numaĭ, dór vre o dóuĕ familiĭ de păstorĭ de eraŭ. — Astăzĭ înse avem maĭ multe familiĭ române, carĭ cu tótă însufleţirea ce o pretinde o causă aşa de nobilă, lucrând din rĕsputerĭ, ridicatu-ş'aŭ o biserică. Întru acéstă nisuinţă maĭ pe sus de laudă ajutaţĭ aŭ fost de Bistriţenĭ, în frunte avênd pe zelosul protopop Silaşi. — Mult ĭ-a ajutat şi cu fapta preotul Harineĭ C. Negruţ, care e denumit de administrator al Lechinţeĭ.

Îndemnaţĭ de acéstă faptă frumósă a românilor din Lechinţa, pusu-ş'aŭ în gând şi românii din Sângeorgiul-săsesc să-şĭ clădéscă şi eĭ o biserică după cât iĭ vor lăsa puterile lor, şi după cât va da inima de creştin şi de român a celor din jur. — Eĭ aŭ umblat a strînge milă; dar mila strînsă, cu ceea ce aŭ eĭ, încă nu li de ajuns ca să-şĭ pótă sfîrşi biserica, pentru care rîvnesc atât de mult.

Concursul material şi moral şi l'a dat şi jurul atât Lechinţenilor cât şi Sângeorgenilor dar, durere, nu aşa cum ar fi pretins o causă atât de nobilă şi sfîntă. S'aŭ oferit şi se ofer atâtea ocasiunĭ juruluĭ ca să ajute pe aceştĭ creştinĭ, a lupta cu atâta abnegaţie pentru mărirea caseĭ Domnuluĭ, dar... nu s'a cam folosit, nu s'a cam însufleţit. —

Aduceţi-vĕ a minte, noĭ sîntem un popor asuprit şi batjocorit şi dacă noĭ nu ne vom ajuta, dacă nu ne vom însufleţi pentru cause de la carĭ atîrnă viaţa nóstră — căcĭ biserica e viaţa nóstră — dacă milă şi dragoste de noĭ înşine nu vom avé, cum vom puté pretinde atuncĭ respectul străinilor. — Ar fi un lucru necreştinesc, ca să nu zic josnic, dacă nu am da ajutorul nostru acestor bunĭ creştinĭ şi adevĕraţĭ românĭ, carĭ luptă cu atâta zĕl ca să-şĭ câstige o posiţie de respectat, şi să se ridice pe acelaşĭ nivoŭ cultural pe care staŭ conlocuitoriĭ lor străinĭ.

Eĭ sînt săracĭ, că dór numaĭ ierĭ s'aŭ ridicat, dar sînt însufleţiţĭ, credinţă tare avênd în bine.

Săracĭ fiind eĭ, se-ĭ ajutăm cu drag, căcĭ luptă pentru mărirea bisericiĭ nóstre. Se nu-ĭ uităm, că ne uităm pe noĭ. Se nu uităm, că binele lor e binele nostru, şi învingerea lor e învingerea nóstră.

De aĭ dóuĕ haine, una o dă celuĭ ce nu are. —

Vicus.

Nr. 14—1900.

Concurs.

Comitetul „Reuniuniĭ Femeilor române gr. cat. din Blaş“ escrie concurs la 12 ajutóre, a nume 6 de câte 60 coróne şi 6 de câte 40 coróne, cu *terminul de 15 Septembre st. n. a. c.*

Îndreptăţite la concurs sînt elevele române, carĭ cercetéză şcóla de fetiţe gr. cat. din Blaş.

Cererile provĕḑute cu carte de botez, testimoniŭ scolastic şi atestat de paupertate, să se adreseze presidenteĭ Reuniuniĭ, până la terminul maĭ sus indicat.

Din şedinţa Comitetuluĭ „Reuniuniĭ Femeilor române gr. cat. din Blaş“ ţinută la 7 Iunie 1900.

Aurelia n. Solomon, presidentă. **Dr A. Cheţian**, secretar.

NOUTĂŢĬ.

Din Archidiecesă. On. *Virgil Codarcea,* adm. paroch în Ţagşor, a fost numit paroch în Şermaş, distr. Giurgeŭ.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Dl *Vasiliŭ Pop* venerabil octogenar credincios din filia Moiad a parochieĭ Hidig, din tractul protopopesc a Ipuluĭ, — diecesa Gherleĭ, — în sĕmn de omagiŭ către s. biserică a Domnuluĭ Nostru Isus Christos şi din fericita ocasiune a iubileuluĭ de 200 anĭ a unireĭ cu biserica Romeĭ şi a anuluĭ sfînt, şi pentru a fi vrednic a să împărtăşi de indulginţa plenară concesă de Sfinţia Sa Pontificele Roman, a procurat un ornat bisericesc complet, din catifea de mătasă négră fórte fină în preţ de 100 coróne, care în ziua de sĕrbătórea NasceriĭS. Ioan a fost sfinţit cu frumósă solemnitate. Prestigiul acestuĭ act la înălţat împrejurarea, că acest ornat s'a gătit în atelierul de vestminte bisericescĭ din Blaş, şi s'a prelucrat cu o deosebită îngrijire; maĭ ales a câştigat îndestulirea tuturor fineţa materieĭ, care de la alte ateliere nu s'ar fi putut procura nicĭ aprocsimativ cu acel preţ întru adevĕr moderat. Recomandăm călduros părtinirea Atelieruluĭ din Blaş. *A. Vicaş,* preot gr. cat. — Pentru maĭ multe utensiliĭ la biserica gr. cat. de Poceiŭ, şi a nume: pentru trupul luĭ Christos pe Vinerea mare, pentru aurirea de noŭ a unuĭ potir, uneĭ steluţe, dóuĕ discóse, pentru cumpărarea uneĭ lance nóuĕ la proscomedie, pentru dóuĕ epatrafire negre şi pentru facerea unuĭ scrin, în care să se ţină ornatele bisericescĭ a contribuit următoriĭ: vĕduva luĭ Ioan Seres: *Iuliana Magyar* 64 coróne, *Nicolaŭ Klincse* şi soţia sa *Iuliana Balázs* 30 coróne, *Michail Kecskés* şi soţia sa *Ana Bokor* 20 cor., *Ioan Szêles* tin. şi soţia sa *Maria Goros* 16 cor., *Petru Csősz* 14 cor., *Ioan Kurta* sen. şi soţia sa *Floriana Szêles* 10 cor. în suma 154 coróne şi *Petru Kozma* cu soţia sa *Ana Balázs* a procurat o Evangelie cu litere latine, legată frumos în pele roşie, cu preţul de 25 coróne. Priméscă binefăcĕtoriĭ şi pe calea acésta mulţumita cea maĭ căldurósă. *Iuliŭ Szabó* paroch.

Hymen. *Liviŭ Vârvoniŭ* cleric din diecesa Lugoşuluĭ, şi Dşóra *Cornelia Itul,* se vor căsători Dumineca în 12 crt.

Numire. *Romul Preşia,* subjude la judecătoria din Şimleŭ, a fost numit jude de tribunal la Alba Iulia.

De la Asociaţiune. Comitetul central al Asociaţiuniĭ în şedinţa de la 5 Iuliŭ n. urma raportuluĭ comiuneĭ censurătóre a decis premiarea următórelor scrieri: „Povestiri din viaţa ţĕranilor“ de Ioan Pop Reteganul şi „Legiuirea ţĕriĭ nóstre“ de Dr Victor Onişor. „Povestirile“ dluĭ Reteganul se vor publica în broşurĭ de câte 4 cóle format 8° mic.

Producţiunĭ teatrale. Tinerimea studiósă din *Şeica mare* va aranja la 12 Aug. n. c. o producţiune teatrală împreunată cu dans. Venitul curat e destinat bibliotecii şcolare. Se vor juca piesele: „Un om bucluca ş“ şi „Otravă femeiéscă“, apoĭ declamare şi cântărĭ. — Tot atuncĭ va aranja şi tinerimea studiósă din *Şinca-veche* o producţiune teatrală în favorul şcoliĭ din loc. Se va declama: „La oglindă“ de Coşbuc şi se va juca piesa „Doĭ morţĭ viĭ“ de Alesandri. Dansul nu va lipsi de nicăirĭ.

Un noŭ sat românesc în Delta Dunăriĭ. Prin sirguinţa dluĭ prefect al judeţuluĭ Tulcea, dl Ioan Neniţescu s'a înfiinţat un noŭ sat românesc în delta Dunăriĭ. Satul se numesce Floriile, e aprópe de satul Carmen-Sylva, şi e al nóuălea din câte s'aŭ înfiinţat până acum.

Avis. În convictul din Sighet a Asociaţiuniĭ pentru cultura poporuluĭ român din Maramureş pe anul şcolar venitor se primesc câţĭ va studenţĭ şi pe lângă plata de 300 cor. pe anul scol. A se adresa la Tit Bud vicar şi directorul convictuluĭ.

Reuniune de lectură. Poporeniĭ din comuna Poceiŭ (com Bihor) sub presidiul parochuluĭ local O. D. *Iuliŭ Szabó* aŭ înfiinţat o societate de lectură cu numele „Concordia“, carea — după ce i sa aprobat statutele din partea înaltuluĭ ministeriŭ de interne — în ziua Sfinţilor Apostolĭ Petru şi Pavel a. c. şi-a început activitatea. După discursul însufleţitor de deschidere a dluĭ preşedinte, invĕţătoriĭ localĭ aŭ declamat dóuĕ poesiĭ acomodate, anume Alesandru Mureşan: „Cântec contempuran“ de Iustin Popfiŭ şi Petru D. Kardos: „Nu desperaţĭ“ de Iosif Vulcan. Poporul a fost fórte încântat, şi s'a vĕḑut, că e cuprins de bucurie mare. Aşa scim că asta e unica societate de acest soiŭ în acel jur. Înainte acest fapt e vrednic de urmat!

Românii şi Maghiarii la Paris. Într'o şedinţa din sĕptămîna trecută a congresuluĭ internaţional de istorie, ce s'a ţinut la Paris, dl A. Xenopol profesor univ. la Iaşi, a ţinut o admirabilă conferinţă: l'hypothése dans l'histoire, (hipotesa în istorie) susţinînd continuitatea românilor în Dacia Traiană. Imediat s'aŭ ridicat doĭ istoriografĭ unguri, ovreĭ de origină, anume Lánczy Gyula şi Darvai Móricz, care timp de dóuĕ óre aŭ căutat să dovedéscă, că românii nu sînt de origină romană, ci sunt o adunătură de bulgarĭ, grecĭ, ţiganĭ, etc. După acésta discuţie toţĭ congresiştiĭ aŭ felicitat pe dl A. Xenopol, ear pe istografiĭ ungurĭ ĭ-aŭ ignorat în mod ostentativ.

Furtună. O mare furtună s'a descărcat Joĭ d. a. asupra nóstră. Pe la $^3/_4$ 3. a început o plóie pe neaşteptate din ce în ce tot maĭ tare, ér pe la 3. a căḑut grindină multă şi désă cât acoperea cu o albă pătură pămîntul. Grindina n'a fost maĭ mare ca óuĕle de vrabie, şi aşa puţină pagubă va fi făcut la cucuruze. Puţinele póme ce aŭ fost le-a doborît la pămînt şi strugurii de prin grădinĭ ĭ-a sdrobit şi rupt.

Dare de samă şi mulţumită publică. La petrecerea aranjată de tinerimea română din Blaş la 15/VII a. c. în favorul reuniuniĭ pompierilor voluntarĭ aŭ încurs cor. 88·80 fil. din suma acésta substrăgêndu-se cheltuielile documentate de cor. 65·60 fil. aŭ rĕmas un *venit curat de cor. 23·20 fil.* care a şi fost transpus caseĭ numiteĭ reuniunĭ. Aŭ suprasolvit cu acéstă ocasie dl Simonffy Alajos 2 cor.; dniĭ Mendl H., Bretter M., Dr Eug. Solomon, Traian Streza şi dş. Maria Furnea, câte 1 cor.; dniĭ Toth A. şi Bartogh Gy. câte 40 fil. pentru a li-se aduce şi pe acéstă cale mulţumită sinceră. *Aranjeriĭ.*

Necrolog. † *Barbu Elena n. Grecu* soţia dluĭ adv. Patriciŭ Barbu din Reghin, după un morb îndelungat şi greŭ de inimă, provĕzută cu sfintele sacramente şi-a dat nobilul sĕŭ suflet în mânile Creatoruluĭ Sâmbătă în 4 August st. n. la 6. óre d. a. în al 51. an al etăţiĭ şi 29. al fericiteĭ căsătoriĭ. Trimitem sincerile nóstre condolinţe întristatuluĭ soţ.

Odihnéscă în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

(Continuare.)

VI.

Augustin între Manicheĭ. — Energia Moniceĭ. — Visiunea. — Copilul lacrimilor.

374—377.

Pe timpul acela o învĕțătură falsă predomina spiritele. Originea eĭ, — care e fórte vechiă, nu se póte determina precis. Este o amestecătură a religiunilor Persilor, Chaldeilor și Egiptenilor, carĭ s'aŭ mestecat maĭ înainte între sine, după învingerile luĭ Alesandru cel Mare și espedițiunile Romanilor în Asia, s'a contopit cu filosofia grecéscă. Cine a făcut acésta amestecătură? — nu scia nime, și nimenuĭ nu-ĭ păsa de ea. Se vorbia, că un Arab óre care, cu numele *Scytian,* cu o sută și maĭ bine de anĭ înainte s'ar fi ocupat cu ea în timpul sĕŭ liber, și ne cugetându-se la viitoriŭ, a lăsat-o ca moștenire amiculuĭ sĕŭ *Terebint;* că acesta după maĭ multe încercărĭ zădarnice, la mórtea sa a lăsat-o uneĭ vĕduve avute, care singură ĭ-a credut luĭ, de aceea a și făcut-o moștenitóre; că acéstă vĕduvă fără de prunci după mórtea sa lăsă de moștenire acéstă sistemă, ascunsă în decurs de o sută de anĭ, și atât de renumită, unuĭ sclav cu numele *Manes,* pe care l'a fost adoptat și crescut; tóte acestea înse nu schimbă întru nimic esența lucruluĭ. Că óre *Manes* a aflat acéstă învĕțătură falsă, saŭ o a eredit de la alt cineva e un lucru cu totul irelevant. Sigur e înse că Manes a propagat-o. El ĭ-a dat inspirățiunea, ce dă putere ideiĭ, el ĭ-a dat forma, în care a apărut. El a împrăștiat-o în lume și încă în dóuĕ rîndurĭ. Prima dată în formă curat păgână, dar fără succes. Manes s'a convins, că creștinismul e cu mult maĭ tare, de cât ca o atare sistemă nebăgată în samă să fie ascultată; a început așa dară a studia Evangeliul și cu mână măiéstră mestecându-o cu învĕțăturile orientuluĭ și apusuluĭ, a stătorit definitiv renumita sistemă, pe care aŭ desprețuit tóte timpurile, pe care o aŭ persecutat împĕrațiĭ, fără a o pute nimici, și care în evul mediŭ șĭ-a ridicat érăși capul și chiar atuncĭ amenința Europa maĭ tare, când creștinismul era la culmea puteriĭ sale. Atuncĭ aŭ și îngropat-o — dar póte, că maĭ traiesce încă și acuma unde va. Pentru că cine va sta bun, că în zilele nóstre nu sînt societățĭ secrete, carĭ îșĭ trag originea fără de întrerumpere chiar de la Manes?

În curênd se vorbia, că Augustin s'ar fi încurcat în legăturile eresieĭ celeĭ maĭ ridicole, celeĭ maĭ puțin plăcute și celeĭ maĭ contrare mințiĭ sănătóse. [1]) Cu tot dreptul zicem așa, pentru că nimic maĭ ridicol, de cât a presupune dóuĕ isvóră eterne, unul al bineluĭ, cel alalt al rĕuluĭ, a presupune doĭ zeĭ, doĭ inimicĭ neîmpĕcațĭ, carĭ se luptă spre a se pute nimici unul pe altul? Póte fi maĭ mare nebunie de cât a afirma, că omul are dóuĕ suflete: unul, care-l îndémnă la bine, altul, care-l silesce la rĕŭ? Póte fi o nebunie, o imoralitate maĭ mare ca acésta? Nu e consult a spune în gura mare, că pe om îl trage spre rĕŭ o silă neîncunjurabilă, pentru că e de temut, că va salta de bucurie, sciindu-se liber de legăturile voințeĭ libere și a responsabilitățiĭ, — e de temut, că stricăciunea sa nemărginită va umple lumea de grózǎ. Acésta era esența învĕțătureĭ luĭ Manes, de și s'a fost ferit a o spune apriat. Numaĭ singur adevĕrul, sciindu-se frumos n'are lipsă de vĕl. Erórea din contră șĭ-l împrumută de la timpul, în care se nasce, de la ideile și pasiunile ómenilor, ca să nu fie vĕdută, cum este în realitate.

Dacă cunóscem modul de cugetare și starea socială din secl. IV. nu e greŭ a spune, de unde se trage farmecul netăgăduit ce l'a eserciat eresia luĭ Manes.

Nu cu mult înainte dede creștinismul o nóuă direcțiune plină de viĕță mințiĭ, care fiind ostenită de cercetarea cestiunilor profunde, pe carĭ nu le pute resolva, se cufundase în nepăsare, saŭ își petrecea cu o filosofie falsă. Spiritul omenesc întinerit și întărit prin lumina plină de viĕță a creștinismuluĭ, a sulevat érǎ-șĭ tóte acele cestiunĭ, cu carĭ omenirea nu va înceta nicĭ când a se ocupa: cestiunile despre Dumnezeŭ, suflet, căderea în pĕcat, despre lupta binelui și a rĕuluĭ, viitorul lumeĭ, trimful definitiv al adevĕruluĭ. În scopul de a rĕspunde la acestea întrebărĭ s'aŭ născut și pĕrîndat o mulțime de sisteme, care de care maĭ pestriță, care de care maĭ ascunsă și maĭ periculósă; și din nicĭ una n'a lipsit idea vechiă a Orientuluĭ despre lupta celor dóue isvóre, învĕțătura luĭ Pitagora despre căderea sufletuluĭ, și a luĭ Plato despre curățirea inimeĭ; va să zică tóte tradițiunile apusuluĭ și a rĕsărituluĭ unite și armonisate óre-șĭ cum cu numele luĭ Isus Christos. Maĭ ales sistema cea maĭ nóuă aluĭ Manes, compusă după norma Evangeliuluĭ, în continuŭ vorbesce despre Isus Christos. Fundamentul, rădĕcinile dătătóre de viĕță ale sistemeĭ acesteia eraŭ: venirea luĭ Messia, încarnarea, rĕscumpĕrarea prin cruce, luminarea sufletuluĭ prin Spiritul Sfînt, vedĭ bine că tóte după metoda luĭ Manes.

Alăturea cu cestiunile eterne despre Dumnezeŭ, despre suflet, sistema acésta a maĭ îmbrățișat și cestiunĭ temporale, cestiunĭ sociale însemnate. E drept, că lumea și suferia atuncĭ, ca nicĭ o dată, și ast fel o învĕțătură, care ar fi fost nepĕsătóre în mijlocul durerilor și nu ar fi promis balsam vindecătoriŭ, nu ar fi fost în stare a cuceri nicĭ un suflet. Manicheismul anunța renoirea lumeĭ, îmbunătățirea perfectă a legilor, a moravurilor și instituțiunilor, promitea renascere imediată și deplină prin venirea apropiată a Spirituluĭ Sfînt. Acésta învĕțătură, fără îndoiélă, e cam misteriósă, și în zilele de azĭ pe puținĭ ĭ-ar pute înșela, înse s'a nimerit de minune cu acel timp, care de la ómenĭ numaĭ spera nimic, și în care lumea descurăjată la vederea sbuciumărilor zădarnice ale împĕraților creștinĭ, carĭ nu aŭ putut arĕta maĭ mare succes de cât aŭ arĕtat împĕrațiĭ păgânĭ, a simțit că singur numaĭ Dumnezeŭ o póte mântui din pericol.

Așa era manicheismul. Cuprinsul filosofieĭ și teologieĭ, a religiuneĭ și a riturilor, înfrumsețat cu prospectul apropiat al uneĭ renascerĭ depline a societățiĭ omenescĭ. Fără îndoiélă, că din ideile acestea puțin concordante lipsia legătura logică. Dar óre logica guvernéză lumea și óre ea o pasionéză? E sigur, că manicheismul era un chaos plin de nebuniĭ, dar nebuniĭ amestecate cu ideĭ sublime; aspirațiunĭ înalte și urmărĭ rușinóse; scopurĭ cerescĭ și mijlóce imposibile; cu un cuvînt o învălmășélă din tóte, ce póte fermeca naturelul tineretuluĭ inconsecuent și cutezătoriŭ. Arĕtațĭ tinerimeĭ o idee mărĕță, un scop generos și vețĭ vedé, că va lupta orbesce pentru el fără a-l pricepe; înghițind chiar o mare de absurdĭtățĭ.

Adaugețĭ la acésta putere atractivă a manicheismuluĭ maĭ ațițătóre și seducĕtórele introducerĭ gradate și misterióse, pentru că manicheismul era o societate secretă. Învĕțăturile sale se comunicaŭ adictilor prin cuvinte numaĭ de jumĕtate esprimate și succesiv. Ast fel spiritul îngrijorat îșĭ suprima orĭ ce nedumerirĭ, ce ĭ-se ivia, sperând o clarificare maĭ târziŭ, și așteptând momentul când se va pute bucura în splendórea deplină a uneĭ revelațiunĭ perfecte. Ast fel se făcea cu putință, ca corupțiunea blăstĕmată, care întina acéstă sectă, era acoperită de un vĕl, care se ridica numaĭ pe încetul. Nu acésta era înse cursa cea din urmă a manicheismuluĭ. Introducêndu-se gradat în misteriile secteĭ omul nu se lipsia de independența rațiuneĭ, e drept, dar nu era nicĭ o auctoritate, care se o guverneze. Auctoritatea strictă și înfiorătóre a bisericiĭ, pe cum zicea atuncĭ Augustin, era desprețuită și lăpĕdată. Fie care credea, ce voia. Principiul libereĭ cercetărĭ era stabilit ast fel ca dogmă cu o mie de anĭ înainte de Luther.

Ce maĭ lipsia pentru a seduce pe un tinĕr ostenit de jugul auctoritățiĭ și îmbĕtat de puterea rațiuneĭ sale? [1]) un tinĕr, ce e drept, dornic de adevĕr, dar care nu voia să afle adevĕrul de cât cu puterile sale [2]) un tinĕr, care înséta după deslegarea marilor probleme, dar nu pricepea, că acelea nu se pot deslega fără Isus Christos, [3]) un tinĕr mistuit de focul pasiunilor, ar fi salutat cu bucurie învĕțătura, care l'ar fi scăpat de greutatea păreriĭ de rĕŭ și de mustrările consciințeĭ. [4]) De aci vine puterea înșelătóre prin care Augustin a cădut. Biserica nu-l scuti, pentru că n'a ascultat de ea; nicĭ nu cerea sfaturile mameĭ sale iubitóre, ci ascundêndu-se dinaintea eĭ s'a lăpĕdat de credința copilărieĭ sale și s'a înscris între aderențiĭ acesteĭ eresiĭ. Acesta era primul pas spre eresie.

Să ne oprim pe un moment și să mĕsurăm calea lungă percursă de Augustin, înainte de ce ar fi împlinit 20 de anĭ. Nicĭ cu cugetul nu o putem mĕsura fără înfiorare. O cât de repede este cursul pasiunilor și cât de îngrozitoriŭ. Augustin încă în etate de 16 anĭ simte pasiunile pĕcătóse clocotind în sufletul sĕŭ, și el nu le stinge — ele cresc. În etate de 19 anĭ inima luĭ e legată, starea sa pĕcătósă de părinte îl ține în catenele sale și în decurs de 15 anĭ lâncezesce în cele maĭ miserabile și maĭ rușinóse situațiunĭ, carĭ îĭ înveninéză viĕța. Și când inima ĭ-se corumpe și mintea ĭ-se întunecă, întunecimea se lățesce, credința-ĭ adórme. El cércă adevĕrul, dar nevĕdêndu-l în biserică, pentru că numaĭ celor curațĭ la inimă lĭ-se arĕtă, se aruncă orbiș în noroiul uneĭ eresiĭ próste, în care se sbate deplorabil în decurs de 9 anĭ. Încă nu e de 20 de anĭ și deja e legat cu dóuĕ lanțurĭ: muierea nelegiuită și învĕțătura imorală și falsă. „O Împĕrate eterne a vécurilor“ zice Bossuet [5]) „étă ce preferesce Augustin: étă ce-ĭ orbesce sufletul luĭ cel mare, așa întunecă pasiunile spiritul, așa amorțesc ele inima.“

(Va urma.)

[1]) Tillemont. Hist. eccl. lib. XIII. p. 18.

[1]) De utilitate credendi c. I. p. 35.

[2]) Confess. lib. III. cap. 6.

[3]) Confess. lib. III. cap. IV.

[4]) Confess. lib. III. cap. VII. și VIII.

[5]) Oraison funèbre de la princesse Palatine.

O carte rituală rară.

Mulțime de cărți bisericesci în l. română s'aŭ tipărit în Ardeal, cum se scie, sub influința proselitismului protestant. Cele mai periculóse dintr'însele aŭ eșit în Belgrad (Alba-Iulia) din tipografia românéscă a principilor. Între cărțile impregnate de eresuri de ale reformaților autorul anonim al tractatului: „de ortu, progressu, conversione valachorum etc. (Cipariŭ: acte și fragm. 1—20) la pag. 12—13, citéză:

„Septime. *Breviarium* anno 1696 Cibinii impressum, in cujus dedicatione leguntur ad Rsm. et Deo dilectissimum dominum Theophilum Metropolitam Albae-Iuliae, Vadensem, Maramarosiensem et Silvasiensem etc.“ Fericitul Cipariŭ în „Adnotationes“ la pag. 20 l. c. p. g) face observarea: *„Hunc librum non vidi“*, și acésta este cartea, de care ne ocupăm aici. Dacă nici repausatul mare scrutătoriŭ după cărți vechi T. Cipariŭ, n'a cunoscut'o: că zice: *non vidi*, n'am vědut'o, atunci este, de sigur, fórte rară. Ast fel nu va fi de prisos să o cunóscem mai de aprópe. Titlul cărții este: *Ceaslovețu*, care are întru sin: Slujbele de nópte și de zi. Subt biruința putearnicului și încununatului: *Iosifu* Leopoldŭ, Craiul Budii, și țărăi ungurești și Ardialului. Tipăritu-s'aŭ în vestita cetate a Sibiului. Anii Domnului: 1696. Pe pag. 2-a începe: „Cuvânt Înainte“ (dedicație) „către Prea osfințitul și în Dumnezeŭ luminatul Kyr: *Theofil Mitropolitul* Belgradului și a Vadului și a Maramorășului și a Silvașului iproci. De la Domnul Is. Chrs. pace sufletéscă și trupáscă viață nărocită pohtesc sfinții tale, ca părintelui nostru în Domnul Christos.“ Urméză (pe 5 pag. și mai bine) o disertațiune despre nisuința sslor părinți *„ca să întrămeze* sfînta biserică“ *și* cum *aŭ înfrămsěțat* cu psalmi. Esplică cele 7 laude apoi încheiă: „că sfînta biserică cu aceste 7 laude în tóte zilele *să înfrămseșază* și se laudă Dumnezeŭ. De care lucru vědênd sfinția ta: acésta carte, ce se chiamă: *Ceasoslov*, din limba slovenéscă izvodit pe limba românéscă, n'ai cruțat cheltuiala, pe acest lucru dumnezeesc împreună și cu a Cinstitului Protopop George Dăianul, ce dintru îndemnarea și cu blagoslovenia sfinției tale ai scos pe înțelesul și celor neînțelegětori. Pentru care Domnul Dumnezeŭ să dilească pe sfinția ta, pe lauda numelui Sfinției Sale, și mai mari lucruri să poți isprăvi *spre întrămarea* bisericii și a creștinilor, Amin. Al sfinției tale în Domnul Christos, pururea slujitor: Pop Kyriac Tipograful. Moldo: ispravnicŭ De totŭ.

Și „sunt quaedam oracula vatum“ (Ov.) preotul Ciriac, tipograful, urase Mitropolitului: ca mai mari lucruri să pótă îndeplini „spre întrămarea bisericii și a creștinilor“ și fu acesta archiepiscopul de binecuvîntată memoria, care în sinodul cel mare ținut la Belgrad în luna lui Februariŭ 1697 *El* și *tot clerul „bisericii românesci“* din Ardeal și din părțile țării Ungurescí lui împreunate aŭ hotărît *cu o inimă*, ca să se întórcă „în sînul sfintei maice biserici romano-catolicesci și *érăși* să ne unim cu ea.“

Un archiepiscop care la începutul anului următoriŭ a primit s. Unire cu Roma, n'a putut tipări carte rituală periculósă, cum o vede anonimul citat mai sus. Noi credem chiar contrariul. Cartea se edă sub domnia împěratului Leopold. Traducětorii în epilog dechiară, că pe cum aŭ aflat în izvod, așa aŭ dat și în tipariŭ, va să zică aŭ tradus fidel, ce aŭ aflat în orologiul cel slavonesc. Reproducem epilogul:

„Pretine Pravoslavnice Cetitoriŭ, cu umilință te rugăm: unde vei afla nescare greșuri în lucrul acesta al nostru, în slove, în cuvinte, să nu blastěmi: ce cu blândețe îndreptéză și pliniaște, sěvai pe cât am putut, cu nevoință am lucrat, și pe cum am aflat în izvod, așa am dat și în tipariŭ. Ce te rugăm iartă, ca și tu să dobîndești ertăciune de la Domnul nostru Isus Christos, al căruia dar și milă și noi îl rugăm să fie cu tine pururea.“

Iubitorii de ostenélă. Pop Kyriac. G. i Tip. și Avraam Archidiacon.

Am cetit simbolul credinței (fóia 24-a) *„mărturia credinței derepte“*, și n'am aflat nici o abatere, ma încă la fóia 25-a revers, după cuvintele: *care de la părintele* este adaus cu péna, scrisóre cu cirile: *și de la fiul*. Rugăciunile stei Cuminecături le-am aflat nealterate; asemenea Canonul Paștilor ș. a.

Din punct de vedere formal. Popa Cyriac Tipograful în prefațiune se dovedesce *moldovan* și de nu s'ar fi suscris ca atare. Are graiul provincial al Cronicarilor, ca d. e. *pohtesc*, pohta. Gramatica și sintaxa n'are ceva particular, ci împărtășesce erorile altor publicațiuni traduse din slavonie, ca „gudecă *lor*“ (pe ei). Asemenea împărtășesc solecismii și archaismii. Relevăm conjunctivii cu conjuncțiunea *ca sě:* „ca sě invie Ddĕu, ca sě piae cum piare . . . *Așa ca sě piară* păcătoșii . . . . iară *direpții* sě se veselěscă“ ș. a.

„Am *cerșut*“, *puși* (am pus) *dișĭ* (am dis) imi *aduși* (mi-aŭ adus).

În ortografia: amestecă sunetul â cu ă, d. e. fură, noastră, s'aŭ pogorătŭ ș. a.

Lexicale: „s'aŭ **împelițat** din Duchul sfînt și din Măria fecióară **s'au omenit**.“ *„Nedestoinic* (nevrednic, nedemn) acela, *pre* care 'l va afla *lenindu-sě* (= lenevindu-se) vorba: *despuitoare*“ (passim) *„surumanii“*: fericiți surumanii sufletesci (= cei sěraci cu spiritul); *săvai* (v. cit. Epilog.) = macar că. — *Septevrie, Octovrie, Dekevrie, Ghenuarie, Fevruarie, Aprilie, Avgust,* cele alalte ca astădi. —

Uniciune: (pag. 96) „când împărția limbile de foc, într'o *uniciune* pre toți chiemă,“ *ținerea* = puterea: „sě mânec și sě măresc *ținerea* ta“ . . .

În *ortoepie* aflăm pronunța dialectală: păinea (pâunea), giudecătoriul, agiută ș. a.

Reproducem în transciere: „Când te pogorăși *către* moarte, viața cea fără de moarte, atunci iadul omorîși cu strălucirea dumnezěirii; iară, când *invisěsi pre* cei morți din cele de desupt, (atunci) toate puterile cele cerești strigá ție dătătoriule de viață, Chrse doamne, *mărire* ție.“ —

„Chrs *învisě* din morți și cu moartea sa călcă *pre* moarte, și celora ce era (= erau) în gropi viață le dărui.“ —

Termin acésta scurtă recensiune mulțumind Clrsmului Domn Dr Vasile Suciŭ, profesor de s. teologia, care avu amabilitatea de a-mi împrumuta cartea.

Ave.

Afurisitul.

De Carl May.

III.

(Continuare.)

Era periculos. Dacă apucam în mânile acestei plebe agitate, nu eram siguri de viață.

Pentru aceea întrebaiŭ: „Are casa Dtale numai o eșire?“

„Ba nu. Prin grădină se póte ajunge într'o stradă dosnică.“

„Și câți polițiști a trimis cadiul?“

„Șése.“

„Atunci trei dintr'înșii să ne însoțéscă prin grădină, ér cei alalți trei să liniștéscă mulțimea, spunêndu-le, că noi ne aflăm deja la cadiu.“

„Da, așa va merge, monsieur! Și ca nu cum va să credi, că vreaŭ să vě părăsesc, vě voiŭ însoți la cadiu.“

„Fórte bine, monsieur! Nevinovăția nóstră în tot casul trebue să iésă la iveală, dar se póte prea ușor, ca să am lipsă de sprijinul Dtale.“

Dóuě minute mai târziŭ, consulul, eŭ și chysracdarul, însoțiți de trei polițiști, trecurăm prin grădină și prin câte va strade puțin populate spre locuința cadiului, în carea intrarăm érăși prin o ușă dosnică. Tóte obiectele ce-mi aparțineaŭ mie, le aveam la mine, chiar și pușca cu dóuě umpluturi. Am fost conduși peste o curte spațiósă, în carea se aflaŭ o mulțime de ómeni. Astăzi era zi de judecată, și în orient este obiceiŭ a asista la pertractări judecătoresci, a asculta sentințele judilor și a privi la esecutările momentane ale acestora. După aceea intrarăm într'un apartament mai mare, care forma cabinetul de oficiŭ și de lucru a cadiului. Acesta era aci; nimeni nu se afla la dînsul.

Representantul justiției marelui sultan era un turc gros cu o față binevoitóre. El bineventă pe consul, stringêndu-i mâna și arětând pe un sortiment de pipe umplute cu tutun, cari eraŭ aședate pe un tapet, lângă un vas cu cărbuni aprinși. Pe chysracdar, ca apostat, părea că nici nu-l vede. Pe mine înse mě observă cu deamĕruntul și apoi zise:

„Dacă tu ai furat banii, atunci mai bine spune-o în dată; eŭ totuși o voiŭ afla!“

În loc de rěspuns i-am înmanuat tenbihul meŭ, și m'am aședat lângă consul, pentru a-mi aprinde, ca și acesta, o pipă. Acéstă purtare a mea, cum și cuprinsul tenbihului, aduseră pe cadiŭ în perplesitate. El își frecă mai întâiŭ fruntea, apoi nasul; după aceea se scărpină după ureche și zise:

„Acest lucru se înțelege, că stă alt cum, de cum îmi închipuiam! Nu?“

„Se póte“, i-am rěspuns. „Cum ți-l'ai închipuit?“

„Că tu ești blăstěmatul.“

„Da atunci se înțelege că era tare simplu. Mai întâiŭ eŭ căpětam o bătae strașnică și apoi eram închis câți va ani. Durere înse, că nu eŭ sum acest blăstěmat, și apoi, fiind că eŭ sum un german, acéstă afacere trebuia să se pertracteze înaintea altor autorități, și nu aci.“

„Ieri înse ai fost la Osman Bei, care a fost colonel și pe care-l numesc eremitul?“

„Da. Î-am dus banii ce mi-i-a încredințat Said Caled Pașa.“

„Povestesce-mi, când ai sosit și ai plecat de la dînsul și ce s'a întîmplat cât ai stat acolo!“

(Va urma.)

Bibliografie.

Continuăm azi cu aprecierile făcute cărții dlui canonic Dr Augustin Bunea. Din ele iésă tot mai mult la ivélă importanța de netăgăduit a acestei valorósé scrieri. Recensiunea ce publicăm acum a apărut în Nrul 7 al foii „Transilvania“ și a fost reprodusă și în escelentul ziar „România Jună“ din Bucuresci în nrl 224 de la 25 Iulie v.

Din istoria Românilor. Episcopul Ioan Inocențiu Klein (1728—1751), de *Dr Augustin Bunea,* canonic mitropolitan. Anul Domnului 1900. De la s. Unire 200 Blaș, Tipografia seminariului archidiecesan gr. cat. Un volum de XVI+422 pag. 8° mare. Prețul 4 cor. Pentru străinătate 5 lei.

Înregistrăm o lucrare nóuă și de mare importanță pe câmpul așa de steril al istoriografiei române de din cóce de Carpați, care va fi salutată de sigur cu bucurie de tot Românul de bine. Cartea Dlui Bunea e la noi neîndoios una din cele mai valorose lucrări pe terenul istoric de la apariția monumentalei opere a fericitului George Barițiu în cóce. Las că însă-și personalitatea episcopului Klein, eroul tragediei, așa zicênd. — căci ce este alta viața lui Klein, de cât un mic act din marea tragedie seculară a poporului român din Transilvania? — trebue să deștepte interesul ori cărui român față cu cartea Dlui Bunea, dar trebue să-i fim recunoscĕtori autorului pentru munca depusă în acéstă lucrare, scrisă, cum însuși mărturisesce, „nu numai pe urma operelor și documentelor inedite din archivele din Blaș, Oradea mare, Sibiu, Budapesta și Viena“, despre ce se póte convinge cetitorul cu prisosință.

„Noi — zice autorul la încheierea studiului sĕu — le-am descris (evenimentele) fidel așa, pe cum ni-le înfățișéză documentele contimporane, și în cele mai multe casuri nu am făcut alt ceva, de cât am reprodus cuvintele acelora, cari aŭ produs evenimentele, saŭ aŭ simțit efectele lor, voind a transpune pe cetitor în lumea nisuințelor, gândirilor și simțĕmintelor, cari aŭ agitat poporul românesc timp de 23 ani în epoca episcopului Inocențiu Klein“. Avem deci înaintea nóstră o lucrare pusă pe adevĕratele ei base, în care autorul rĕmâne strict pe terenul obiectivității istorice, și străin de ori ce tendență, scóte în relief din acte și documente contimporane, culese cu multă ostenélă, sforțările uriașe, ce le-a făcut în secl. XVIII între mii de miserii Klein, nemuritorul episcop, pentru ridicarea poporului român din starea helotică rușinătóre, în care era ținut de clasele privilegiate. Și ce plină de învĕțături este acéstă carte pentru noi și ca biserică și ca națiune! Dacă se zice, că „historia est magistra vitae“, acésta maximă o putem aplica cu deosebire la istoria plină de momente emoționante a epocei martirului episcop, ce ni-o presintă Dl Bunea în cartea sa, pe care o cetesci cu interes din ce în ce crescênd și terminându-o, simțesci că fără veste ți-s'a furișat o lacrimă în ochi.

Autorul își imparte lucrarea sa în 18 capitole. Un adaus cuprinḑênd 11 documente (pag. 275—419) complectéză acéstă lucrare valorósă. Aceste documente, în limba latină și câte va în cea italiană, le-a scos autorul din: archiva statului din Budapesta și Viena, a episcopiei latine din Alba Iulia și cea mitropolitană din Blaș. O mulțime de documente din archiva mitrop. din Blaș, din cea episcopéscă de la Oradea mare, etc. de cari s'a servit autorul, sînt citate în textul lucrării. Bun serviciu a făcut autorului mai ales colecțiunea de documente a lui Ludovic de Rosenfeld: „Valachische Union“, aflătóre în biblioteca „Brukenthal“ din Sibiu, pe care se întemeiéză o însemnată parte din acésta lucrare. Cu acest aparat bogat, autorul a fost în posiție să pótă îndrepta mai multe greșeli, străcorate în alte lucrări anteriore, privitóre la epoca atât de agitată a episcopului Klein, desvĕlindu-ne tot o dată multe lucruri nóuĕ necunoscute până acum. Dintre documentele „adaus“ remarcăm conscripția Românilor din Transilvania de la 1733, făcută de episcopul Klein, publicată așa cum se află aceea în archiva mitropolitană din Blaș. Acésta conscripție cuprinde date nóuĕ cu privire la starea bisericéscă a românilor din acel timp, fiind indicate într'însa și casele parochiale și bisericile, unde eraŭ, cum și pămînturile bisericesci, ceea ce în aceea-și conscripție, publicată la noi în „Transilvania“ din 1898, nu găsim. Mai relevăm apoi interesantul document scos din archiva statului ungar, în care se cuprind plângerile clerului și poporului român de la remarcabila dată: 15 Maiŭ 1748.

Limbajul, în care vorbesce autorul, îl cunóscem din alte scrieri ale sale: lămurit, precis, demn și mai pe sus de tóte românesc.

Cât pentru execuțiunea technică, cartea ni-se presintă într'un exterior plăcut, hârtie bună, tipar curat și frumos.

Dacă autorul prin lucrarea sa meritósă a credut să înlesnéscă studiul epocei, în care s'a pornit mișcarea nóstră de renascere, noi ținem, că scopul și l-a ajuns pe deplin, și trebue să mărturisim, că cartea sa este un adevĕrat isvor de lumină intensivă pentru acele timpuri, prea puțin studiate până acum.

(nt.)

A apărut:

„Revista Ilustrată“, a preotului I. Baciu din Șoimuș, Nr. 5—6 avênd următorul sumar: „Un suflet pocăit“ (novelă) de G. Simu, „Martirii de la Sebastia“, poesie de Enea Pop Bota, „Caracterul“, comedie într'un act de I. Nițu Pop, „Gratomanie“, „Strigoii“, Epigrame și sciri. Ilustrațiuni: membrii Academiei franceze, o Română din jurul Sibiului, protopopul Moise Bocșan, tip de porturi românesci de pe Mureș și din Săcal etc. „Rev. Ilustrată“ apare în Șoimuș de dóuĕ ori pe lună și costă 12 corone la an.

Posta redacțiunii.

Unul din munți. Am primit; în numĕrul viitor. Salutare!

B. M. S. Mulțumită pentru scrisóre, va urma în curend.

Dinrotbar. Poesiile aŭ sosit, vom vedé dacă să pot publica saŭ nu.

On. *Iosif Stupinean,* Lunca-cernii, sînteți prenotat.

On. *Mihail Pop,* Valea-Delșii, asemenea.

Dlui *I. P. în F.* Manuscrisul Dtale a trecut de mult în corfă, cu greŭ i se mai póte afla »ubicațiunea.« Marca trimisă vĕ stă la dispoziție.

Editor și redactor rĕspunḑĕtor:
Aurel C. Domșa.

(23) 1—1

Escriere de concurs.

Pentru ocuparea postului de a 2-a învĕțătóre la șcóla Reuniunii femeilor române din Abrud, prin acésta se escrie concurs cu terminul de *20 August st. n. a. c.* pe lângă salariu anual de 600 corone solvite în rate lunarie anticipative, cuartir liber în edificiul școlii și lemne pentru încălḑit.

Cererile provĕḑute cu estras de botez, document de cualificațiune eventual și cu atestat despre purtarea oficiului de până acum, sînt a se înainta subscrisei presidente. De la Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrud-sat și jur.

Abrud la 5 August 1900.

Anna Filip presidentă. ***Alesandru Ciura*** secretariu.

(24) 1—1

Licitațiune minuendă.

Prin scripta sa din 5 Maiŭ a. c. Nr. 2274—1900. Prea Veneratul Consistoriu Mitropolitan gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș a aprobat planul și preliminariul nóuei biserici din Sânmărtinul-sărat; pentru edificarea căreia se publică licitațiune minuendă, carea se va ține la casa parochială din Sânmărtinul-sărat (comitatul Turda-Arieș, cercul Vințul de sus) în 19 August la 1 óră p. m.

Spesele edificării după devis sînt preliminate în sumă de 5813 corone și 52 fileri a fară de materialul de cărămidă și piétră. Concurenții sînt obligați a presta certificate de aptitudine și că aŭ esecutat lucrări de asemenea natură, pe cum și a depune după suma preliminată ca vadiu 10%; ér după licitațiune întreprindĕtorul va întregi acest vadiu cel puțin la 15% după suma licitată, care se va deține ca garanță.

Condițiunile speciale, devisul și planul edificării se pot vedé la oficiul parochial gr. cat. din Sânmărtinul-sărat în fie care zi până la terminul de licitare.

Curatoratul bisericii gr. cat. din Sânmărtinul-sărat, (gara Csucs).

Eliă Hirian cooper. gr. cat. ***Macra George*** curator prim. bis.

161 szám
1900.

(25) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt biróságí végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1899 évi 4401. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Borza Simion és társai ellen 138 kor. — fil. s jár. erejéig 1899. évi Julius hó 25-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 892 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: Borza Stefánnál: 2 tehén; Borza Simionnál: 9 juh, 10 kalangya buza és 2 bivaly; Muntean Stefánnál: 2 drb ló nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. jbiróság 1900. évi V. 93/4. számu végzése folytán 138 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1898. évi Március hó 23-ik napjától járó 6% kamatai, ⅓% váltó dij és eddig összesen 90 kor. 60 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Tatárlakán alperesek lakásán leendő eszközlésére 1900. évi Augustus hó 21-ik napjának délelötti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszuaszón 1900. évi Julius hó 8-ik napján.

Dózsa Sámuel,
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariului archidiecesan.